

“ስርዓተ ትምህርትና ሓፃቢ ክእለት፣ ዝነበረካ ፍልጠት ዘጥፍእ እዩ” (ፕሮፌሰር ኣማረ ኣስገዶም)

ብገ/ሂወት ገብሩ

gebrehiwetgebru11@gmail.com

መቐለ 08-07-17

ሐዚ ዓለምና ናብ ሓንቲ ቁሽት እናተለወጠት ትመጻእ ኣላ ክበሃል ከሎ ምድሪ ትጸብብ ኣላ፣ ትሸምረር ኣላ ማለት ከምዘይኮነ ርዳእ እዩ። ብምኽንያት ውፅኢታት ቴክኖሎጂ ዝሕባእ ሓበሬታ የለን። ኣብ ሓደ ጫፍ ዓለም ኮይንካ ኣብቲ ኻልእ ሸነኽ እንታይ ከምዘተብሃለን እንታይ ከምዘተገበረን ምርዳእ ትኽእል ኢኻ። እዙይ እዩ እምበኣር ዓለም ሓንቲ ቁሽተ ኮይና ካብ ዘብልዎ ሓደ። ሎሚ ካብ ሓደ ቦታ ናብ ካልእ ገፅ ክተጎግዝ ድማ መጎግዝያ ኣዝዩ ፈጣን ኮይኑ እዩ። ናብታ ሓበሬታ እትበሃል ቃል ክምለስ እሞ ሎሚ ዕድመ ንቴክኖሎጂ ሓበሬታ እንረኽብሎም መሳርሕታት ሰቢኖም፣ ዝደለናዮ መሳርሒ ሓበሬታ ተጠቂምና ሓበሬታ ንረኽብሎ፣ ረኺብና እንክቆፈሎ ወይ እንውድሰሎ ዘበን ብምብገጻን ድማ ካልእ ዕድል እዩ። ክብርን ሞገስን ንሰማዕታትና። ሎሚ ኣብዚ ኣብ ትግራይ ዝንበቡ መማረቂታት እናበዘሙ ይመጻእ ኣለዉ። ካብ መጻሕፍቲ ብተወሰኹ መፅሂታትን ጋዜጣታትን ይበዝሕ ኣለዉ። ወጣት እናመረፀ ከንብብ ጀሚሩ ኣሎ። ኣይ ከምቀደምን ሎሚ ዳርጋ ተራእዩ ዝጠፍእ መፅሂት የለን። ናይዚ ምሽጥር ድማ ብገንዘብ ዝሕግዙ ማለት ስፖንሰር ዝገብሩ ሰብ ሃፍትን ብሉፅ ሓሳብ ዘቕርቡ ዓምደኛታት ስለዘለዉ እዩ። መፅሂት ውራይና ካብተን ሐዚ ዘለዎ መፅሂታት ሓንትን ንዊሒ እዋን ዝፀንሐትን ኮይና ብተመሳሳሊ ረዘንቲ ሓሳባት ድማ ጀባ ትብለና ኣላ። ሎሚ ሎሚ መፅሂት ውራይና ክተምልጠልኩም ዘይግባእ መፅሂት እንበሃላሉ ብርኪ በጂሕና ኣለና።

መፅሂት ውራይና ኣብ ዕዳጋ ውዒላ ምስ ሰማዕቲኹ ከይደ እዩ ዝገዝእ። ዝዚኦ የንብባ። ኣነ ምስባዕላይ ኮይነ ኣብ ውራይና ዳህሳስ ሚዲያ የካይድ። የገላብጣ ንውራይና። ከምዘመሰለኒ ፅቡቕ እዩ ዝበልክዎ ይቕበሎ ክእረም ኣለዎ ዝበልክዎ ድማ ርኢቶ ሂቦ ምሕላፊይ ለሚዳኑ ኣሎ።

ሎሚ እውን ንመፅሂት ውራይና ዳህሲሰያ ኣሎኹ። ከም ልማደይ ድማ እነሆ ርኢቶይ ክቕፅል። ኣዕንተይ ኣብ መፅሂት ውራይና ተተኪለን እተንብባ ሓደ ዘሐገሰኒ ርእሲ ረኣኹ። ጉዳይ ትምህርቲ። ኣብ መበል 40 ሕታም መፅሂት ውራይና ክልተ ዶካትር ኣብ ዙርያ ትምህርቲ ኣውጊዖም ኣለዉ። ዶክተር ታደላ ሓጎስ ካብ ማሕበር ልምዓት ትግራይ፣ ፕሮፌሰር ኣማረ ኣስገዶም ካብ ኣዲስ ኣበባ ዩኒቨርሲቲ። እዞም ምሁራን ዝተፈላለዩ ሓሳብ እዮም ኣቕሪቦም። ዶክተር ታደላ ፅሬት ትምህርቲ ንምርግጋፅ ካብ ማንም እዋን ንላዕሊ ምስ ኩሎም ይግበእና በሃልቲ ኣካላት ኮይና ተግጢቕና ንሰርሕ ኣሎና ኢሉ። ፕሮፌሰር ኣማረ ኣስገዶም ድማ ኣብ ዓድና ዝወሃብ ዘሎ ስርዓተ ትምህርቲ ፍልጠት ሓፃቢ ዘጥፍእ፣ ሓፃቢ ክእለት እዩ። ተምሃሮ ካብ ወለዶም ሂዞማ ዝመፁ ፍልጠት ኣብ ቤት ትምህርቲ መጻእ ትሕፀብ ኣላ። ሐዚ ዘሎ ስርዓተ ትምህርቲ ሓፃቢ ፍልጠት ስለዝኾነ ናብ 1940ታት ዝነበረ ስርዓተ ትምህርቲ ከምለስ ኣለዎ። ተመሊሱ በቲ ኣነ ዝተምሃርኩዎ ክስነድ ኣለዎ ብምባል ሓሳቡ ይገልፅ። እቲ ናይ ቀደም ስርዓተ ትምህርቲ ፅቡቕ ነይሩ ዝብሉሉ ድማ ሞያዊ ስልጠናታት ስለዝነበርዎ እዩ። ብምቕፃል ድማ ህዝቢ ዝለዓልካ ዳኛ ህዝቢ ብምዃንካ ባዕልኻ ድሉትካ ግበር ኢሉ እውን ንሓውሲ ዓመፅ ይምሕፀን።

መጀመርያ ዝዞም ክልተ ምሁራን ንዘቕረቡልና ሓሳብ ካብ ልቢ ከመስግን። ብፍላይ ማሕበር ልምዓት ትግራይ ኣብ ምምሕያሽ ፅሬት ትምህርቲ ትገብር ዘላ ዘይተሓለለ ፃዕሪ ክትቕፅለሉ ይግባእ። ዶክተር ታደላ ድማ ኣበርቲዑ ክመርሖን ዜግነታዊ ግቡኡ ክዋፃእን እናተላበኹ ትኹረተይ ፕሮፌሰር ኣማረ ኣስገዶም ናብ ዘቕረቡ ሓሳብ ኣዚረ ኣሎኹ። ካብ ሐዚ ዘቕርቡ ሓሳብ ኣብዙርያ እቲ ዝተልዓለ ቐም ነገር እምበር ንክቡር ፕሮፌሰር ብምንጻቕ ኣይኮነን።

ኣነ ሞያይ መምህርነት ብምዃኑ ድማ እቲ ፕሮፌሰር ዝሃቦ ሓሳብ እናተረደኡኒ እየ ኣንቢብዮ።

ፕሮፌሰር ኣማረ ኣስገዶም ንመፅሂት ውራይና ሓሳብ እንትህብ ኣብ ግምት ዘየእተዎም መሲሎም ዝተርኣዩኒ ሓሳባት ብምልዓል ክጅምር። ውራይና ሓፈሻዊ ትምህርቲ ማለት እንታይ ማለት እዩ? ፅሬት ትምህርቲ ማለትከ? ኢሉ ሓቲቱ ነይሩ። እዚ ሕቶ

ዓብይ ሕቶ እዩ። ሙብዛሕትኡ ሕብረተ ሰብና ትምህርቲ እንትበሃል ቤት ተምህርቲ ኪድካ፣ ቀለም ምቕጃር እዩ ዝመስሎ። ፅሬት ትምህርቲ እንትበሃል ድማ ምኢቲ ምኢታዊ ወይ ካብ ክፍልኻ ካብ ቀደማይ ከሳብ ሳልሳይ ወይ እኻ ደፍተር፣ አስከርቢቶ፣ ካልኣት ህያባትን ምርካብ ገይሩ ዝወሰድ ወላዲ፣ ቤተ ሰብ ኣዝዩ ብዙሕ እዩ። እምበኣር ውራይና እዞም ዓባይቲ ቁም ነገራት ዝሓተተ ብኣንደበት ምሁር ግልፂ ክኾኑ፣ ዝጭበጥ ፍልጠት ኮይኖም ናብ መንበሲ ክበፅሑ እዩ ነይሩ። ኣነ ድማ ሰፊሕ ጭብጢ ክረክብ ተሃንጥዮ ሃሰስ ኢሊ ነይረ ግን ዝጭበጥ መልሲን ትንተናን ኣይረኹብኩን። ፕሮፌሰር ዘለሉዎ እዩ። ነዛ ሕቶ ከይመለስ ብቐጥታ ንቲ ኣብ ሃገርና ዝወሃብ ስረዓተ ትምህርቲ ክነቅፍ ተጨኒቐ ይመስለኒ ከምቲ ዝሸኮለ ዝብኢ ቀርኒ ይነክስ ዝበሃል።

ፕሮፌሰር ብዙሓት ነቐፌታታት ኣቐሪቡ። እታ ብጣሕሚ ረዛን ነቐፌታ ግን **ናይ ሎሚ ትምህርቲ ሓፃቢ ክእለት እዩ** እትብል እዩ። ፕሮፌሰር እዛ ሓሳብ ከመይ ሸው ከምዘበላ ኣይተረደኣትንን። ኣነ ክሳብ ሓዚ ክእለት ዘጥፍእ ትምህርቲ ኣሎ ክበሃል ሰሚዐ ኣይፈልጥን። ኣነ ድማ ከም መምህር ዘምሃርክዎም ተምሃሮይ ኣብ ሰለስተ እዮም ዝምደቡ። እቶም ብቐፅሪ ውሑዳት ኣዝዮም ንፉዓት፣ ደሓን ቁፅሪ ዘለዎም ድማ ማእኸሎት ብተመሳሳሊ ድማ ዝወድቁ እውን ኣለዉ እዮም። ንዓይ ክእለት ተነፃፃሪ እዩ። ንፕሮፌሰር ክእለት እንታይ እዩ። ተመሪቐ መምህር፣ ሙዚቀኛ፣ ደራሲ፣ መሃንዲስ፣ ናይ ሕገ በዓል ሞያ፣ ሸፈር፣ ወታደር፣ ጋዜጠኛ፣ ተኾይኑ ክእለት ጨቢጡ ኣሎ ማለት እዩ ቁፅሪ ብዘየገድሸ። እቲ ሓዚ ዘሎ ስርዓተ ትምህርቲ ድማ ነዞም ዝጠቐስኩዎም ዓይነታት ክእለት ኣጨቢጡ ብምውፃእ ኣብ ልምዓት ተዋፊሮም ዝሰርሑ ወገናት እናፍረየ ይርከቡ። ፍፁም እዩ፣ ምስትኽኻል ኣየድልዮን ማለታይ ግን ኣይኮንኩን መፅሓፍ ቅዱስ ስለዘይኮነ። ክእለት ማለት ንፕሮፌሰር መኪና ምስራሕ፣ ተለብኻን ምምራጥ፣ ሞባይል ምስራሕ ወይ ኣውሮፕላን ምምራጥ እንተኾይኑ ድማ ተተረኺቡ ኣሰየ ነይሩ ግን ሃገርና ዝነበረቶ ጭቡጥ ኩነታት ዝፍለጥ እዩ። ሓዚ ሓመቕ ፀበቕ ኣብ ቀዲሕኻ ምጥቃም ኢና ዘሎና። እቲ ቀዲሕኻ ምጥቃም እውን እንትኾነ እቲ በዚ ሓዚ ዘሎ ስርዓተ ትምህርቲ ተመሪቐ ዘወፀ መንእሳይ እዩ ወኒንዎ ዘሎ ሙብዛሕትኡ። ስለዚ ሓዚ ዘሎ ስርዓተ ትምህርቲ ክእለት ዝሓፀብ እዩ ክብል ዝደፈረ ፕሮፌሰር ነቲ ሓዚ ዘሎ ወሎዶ ዘለዎ ንዕቐት እምበር ጣቋ ዘመፅእ ኣይመስለኒን። ብስሩ እውን ክእለት ዝሓፀብ እዩ ዝበሃል ትምህርቲ ከሳብ ሓዚ ሰሚዕና ኣይንፈልጥን። ንቲ ኣብ ክፍሊ ተገቲሩ ዜጋታት ክሃንፀ ዘውዕል ዘሎ መምህር ክብሪ ኣብ ግምት ከየእተወ ከምኡ ምባሉ ትምክሕቲ እዩ።

ኣብቲ ኣብ መፅኔት ውራይና ዝቐረበ ሓሳብ ዘይተተንከፈ ዘይተብሃለ ዳርጋ የለን። በትሪ እዩ እቲ ሓሳብ። መምህር ሞይኡ ፀሊኡ ዝብል ሓሳብ ድማ ኣንቢቢ። መምህርነት ሞያ ከመይ ገይርካ ይፅላእ። ኣይፅላእን ኣርሓ ኩሎም ሞያታት እዩ። ምስ ንፁሃት ህፃውንቲ ዘራኹብ መምህርነት ኣይፅላእን፣ ኣብዚ ብኸልተ መንገዲ ምርኣይ ይከኣል። እቲ ዝዓበየ መምህራን ዘሓትዎ ሕቶ ናይ መነባብሮ ሕቶ እዩ። ንሮ ከቢሩ፣ ጥቕማ ጥቕሚ ይወሃቡና እዮም ዝብሉ ዘለዉ እምበር ሞያና ኣፅላኡና ዑዕ ኣምጺኡልና ዝብል ኣኮነን ዘሎ እቲ ወግዲ። ነዚ መሰረት ብምግባር ድማ መንግስቲ ሕቶ መምህራን በብብርኩ እናመለሰ ይርከብ። ኣብዚ እውን ፕሮፌሰር ጅመላ ሓሳብ ክገብራ ኣይምነበርን። ነፃዒሉ ተዘምህሪና ፅቡቕ ነይሩ። ምስዚ ጎና ጎኒ መምህር በይኑ እናለፍለፈ፣ ተምሃሮ ምስማፅ ኢሉዎ ፕሮፌሰር ኣነ ምድማፅ ኢሊ ኣሪመያ ኣሎኹ እሞ ሰለቲዮ ይብል። ኣብዚኣ በግልባጣ እያ ዘላ። ኣብ ዩኒቨርስቲ ዘሎ ስርዓተ ኣመሃህራ ኣይፈልጠን። ኣብዘይፈልጦ ድማ ኣይዛረብን። ኣብ ቀደማይ ብርኪ ዘሎ ስርዓተ ትምህርቲ ግን ተምሃራይ ዝወነኖ እዩ። ተምሃራይ ማእኸል ዝገበረ እዩ። መምህር መንገዲ መርኣዩ እምበር ከምሰባኪ ወንጀል ተገቲሩ ዝውዕለሉ ማለታይ ከምቲ ቀደም በዓል ፕሮፌሰር ዘተምሃሩሉ ሜላ ኣመሃህራ ካብ ዘቋርፅ ፀኒሑ እዩ። መዓልታዊ ትልሙ እውን ብዚ መልክዕ እዩ ዘዳልዎ እቲ መምህር። ፕሮፌሰር ወዲ ሰብ ትምህርቲ ዝጀመረ ኣብ ቀረባ እሞን ስለዝኾነ ተምሃራይ ምስ ተፈጥሮ እናተኣሳሰረ፣ እናወደቐን እናተሰለገ፣ ባዕሉ እናገምገመ ዝመሃረሉ ዕድል ክህሉ ኣለዎ ኢሉ። እታ ወዲ ሰብ ትምህርቲ ኣብ ቀረባ እዩ ጀሚሩ እትብል እኳ ኣይኮነን ካብ ርሑቕ ዘበን ማለት እውን ካብ መጀመርያታት ዓ/ም እዩ ጀሚሩ። ካብቲ ኢየሱስ ክርስቶስ ኣብ ምድሪ እናምህረ ከሎ ሰዓብቱ ደድሕሪኡ እናጎየዩ መምህር መምህር እናበሉ ክስዕቡዎ ከለዉ እዩ ምምሃር ዝተጀመረ። ምናልባት ኣሽቡ መዓርግ ፕሮፌሰርነትን ዶክተርነትን ዘይነበረ ክኸውን ይኸእል። እወ ወዲ ሰብ ትምህርቲ ካብ ቀደም እዩ ጀሚሩ። ካብቲ ኢየሱስ ክርስቶስ ንሓዋርያት ሁሩ ወ ኣስተምህሩ ኣስከ ኣፅናፈ ዓለም (ኣብ ምሉእ ዓለም እናዘርኩም ኣምህሩ) ክብሎም ከሎ ጀሚሩዶ ኣይኮነን ምምሃር ምስትምሃር ዝጀመረ። እወ ትኸክል ሓዚ እውን ከምኡ እዩኩ ዘሎ። መምህር፣ ተምሃራይ፣ ወለድን ካልኣትን እናተገማገሙ እዮም ዘመሃሃሩ ዘለዉ። እቲ ስርዓተ ትምህርቲ ድማ ከምኡ ክትገብር እዩ ዘገድድ። እናወደቐካ ክትዓቢ፣ ካብ ከባቢ ክትመሃር ዝገብር ስርዓተ ትምህርቲ እዩ ዘሎ።

ምስ እዛ ሓሳብ ትተኣሳር ከም መርትዖ ሓንቲ ሓሳብ ዝቐረበ ፕሮፌሰር ኣብዚ ሓዚ እሞን መምህር ተምሃርኡ ዋላ ገልቢጦም ክሓልፍሉ ይደሊ እያ ትብል። ከመይ ገይርካ ኣፈሻውነት ምድምዳም ይከኣል፣ ከመይ ገይርካ ካብ ስምዒት ተላዒልካ ኣብ ክቡር ሞያ ዝተዋፈረ መምህር ከምዘይ ሰረሕ ዘሎ ኢዱ ምስባር ይከኣል። ናይዚ ውፅኢት ድማ ይብል ተምሃሮ ካብ ዝዘለም ሓዞም ዝመፁ ፍልጠት ኣብ ቤት ትምህርቲ ሓፂቦም ይድርብይዎ ኣለዉ እውን በለ እምበር ፕሮፌሰር። ብሓቂ ክብሪ መምህር ንምንሻው ዓይኒኻ ከይሓሰኻ፣ ንኸልእ ረብሓ ክበሃል፣ ከይፀገበ፣ ከይሓለፈሉ፣ ከምቲ እኒ ፕሮፌሰር ዘናእሰዎ ዘይኮነስ ንቲድኻ ሕብረተሰቡ መሲሉ ኣብ ፈቀድኡ ዶጉዓን ቆላን፣ ሜዳን ቋቋራን እናነበረ ዘገልግል ዘሎ መምህር ከምሓፃቢ ፍልጠት ገይርካ ምቕራብኻ ግፍዒ እዩ። ፅልኣት፣ ስምዒት፣ ክህሉ ዋላ ተኸኣለ ንሓደ በዓል ሞያ እናነኣሰካ ብኸልእ ገፅ ከዓ ንዕኡ ትድገፍ ዘሎኻ ኣናመሰልካ ናይ ውሽጥኻ ምወፃእስ ታይ ይበሃል። ኮሓሎዎ መሲለን መንቆሮ ዶ በሉ።

ፕሮጌራ ለደገምገማ ዳርጋ የላን። ካብ መምህራን ተምሃሮን ሓሊፉ ናብ ናይ ገዛ ሰራሕተኛ እውን በዚሓላ እዩ። ፕሮጌራ ግብፂ ከይዱ ተአምር ራሕ፣ ተለብኻን ተተበላሽያትካ ክኢላታት ኣየተምፅእን፣ ካብ መንገዲ ከይድካ ኢኻ ዘኾነ ሰብ ተምፅእ። ዋላ ሓምሻይ ክፍሊ ዝወደአ። ምኽንያቱ ኣብ ግብፂ ተምሃሮ ጉናጎኒ ስሩዕ ትምህርቶም ሞያ እውን ስለ ዝመሃሩ ማለቱ እዩ። ኣብ ዓድና ግን ዋላ ናይ ገዛ ሰራሕተኛ ክኢለት የብላን ኢሉ ነኺእዎ። ናይ ገዛ ሰራሕተኛ መን እዩ ክትፈልጥ የብላን ዝበላ። ናይ ገዛ ሰራሕተኛ እኮ ክብርቲ እዩ ስራሕ እዩ ትሰረሕ ዘላ። ንሕና ዝወለድናዮም ቆሊው እናናበየት ክትውዕል ከላ ናይ ስነ ኣእምሮ ሞያ እዩ እናሰርሐት ትውዕል ዘላ። ምግብ እንትተዳሉ ድማ ከምኡ እናቐመመት እዩ ትውዕል ዘላ። ሂወት እቲ ትሰርሐሉ ገዛ ኣብ ኢዳ እዩ ዘሎ። ስለዝኾነ ኣብ ትርፌ ሰዓት ክነምህራ፣ ክነኸብራ እምበር ከመኒ ፕሮጌራ ክንፀርፋ ኣይግባእን።

ኣብ ዓድና ዘሎኻ ሕማምስ መዓዝኮንዩ ዝሓወ። ኣነ እኮ ዝገርመኒ እዛ ስልጣንስ ንኸንደይ እያ ክትኮን። ኩሉ ምስደለያ። ፖሊቲካኛ፣ ምሁር ኩሉ ደልይዎ። ብሰሩኽ ትምህርቲ ማለት ዲግሪ፣ ዶክተሬትን ፕሮጌራን ምውዳይ ጥራሕዶ ይኸውን። ብናተይ እምነት ኣይኮነን። ማሕበረ ሰባዊ ተሓላቓት ምምዕባልዶ ይኸን ትምህርቲ፣ ብፅንዓትን ምርምርን ህዝብኻ ምጥቃምዶ ይኸውን ትምህርቲ ማለት፣ እም ኣብዚ ሓዚ እዋን ቀንዲ ፀገም ኮይኑ ዘሎ ኩሉ ወንበር ደልዩ፣ እቲ ምሁር ዝበሃል ወገን ክንዲ ንህዝቢ ዝጠቅም ሓሳባት እናመሃዘ ዝውዕል ንቲ ዘሎ ጅማሮ ኣድኒቐ ኣብ ክንዲ መራጎዲ ሓሳባት ዘቐርብ ነታ ጅማሮ ከምዘይነበረት ክገብራ ይህንደድ። ኣብ ጆርጋላት ፅሑፍ ምሕታም ጥራሕ ፓትርያሪክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዝኾነ ይመስሎ። ትማሊ ምስኡ ዝነበረ መሓዝኡ ሓላፊ ስለዝኾነ ጥራሕ ከምዘይፈልጥ እናቐፀሪ በዓል እክለ ስርዓተ ትምህርቲ ክቐርፁ ዓቕሚ የብሎምን እናበለ ዝድስኩር ኣብዛ ዓዲ ብቐፅሪ እናበርከተ ይመፅእ ኣሎ። ስነ ሓሳብ ፕሮጌራ ኣማረ ኣስገዶም ድማ ኣብዚ ዙርያ እዩ ዕንክልል ዝብል ዘሎ። ስርዓተ ተምህርቲና ሓፃቢ ፍልጠት እዩ ኢሉ ኣንዳዕዲዎ። ስርዓተ ትምህርቲ ሃገርና ዝቐረፁ ምሁራን ምጅናም ፍፁም ብምዝንጋዕ እዞም ሰባት ፈልጠት የብሎምን ክብል ድማ ዓይኑ ኣይሓሰየን። ንመምህራን ሃገርና ኣብ ምቕዳሕ ዝተዋፈሩ ተምሃሮ ኣብ ምምራት ከምዝተዋፈሩ ብድፍረት ገሊፁ። መምህራና ምንም ዓይነት ናይ ምምሃር ምስትምሃር ሜላ ከምዘይጥቀሙ ኣብ ክፍሊ ኣሃዳዊ ሜላ ምምሃር ምስትምሃር እናተጠቐሙ ንተምሃሮኦም ከምዘሰልፉዎም እውን ተዛሪቡ ፕሮጌራ። ካብዚ ንላዕሊ ምስክር ኣየድልን። ኣብዚ መንግስቲ ዘለዎ ፅልኣት ንምግላፅ ብዙሓት ነኺኡ። ሞያ ኣናሽዩ። ኣብ ክንዲ መፍትሒታት ምትንታን ካብ መጀመርያ ጀሚሩ ትምህርቲ ታይ ማለት እዩ ኢላ ውራይና ምስሓተቶ ቸኩልያ ዝብእስ ከምዝበሃል በቐጥታ ኣብ ዓድና ዝወሃብ ዘሎ ትምህርቲ ኢሉ ናብ ወቐሳ ኣትዩ። ኣነ ድማ ትፅቢተይን ዘረኽብኩዎን ተፈላለዩኒ። ነቲ ዘጋጥመና ዘሎ ፀገም ፅሬት ትምህርቲ መፍትሒታት ተፀብዮ ነይረ ግነ ኣይኮነን፣ ዘረባ ፕሮጌራ እውን ከምሃገራ ወቐሳ ኮይና ረኺቢያ። መዓቱ ዝሃበ መንግስቲ ተቐጥቂጡ።

ተምሃሮ ኣብ ባህሪ ዘርእይዎ ዘለዉ ፀገም እንትሕተት ካልእ መልሲ ኣቐሪቡ። ኣብዙይ መዳርግቲ ኣካላት ትምህርቲ ዘለዎም ብፅሒት ክትንተን ምተገበአ በሃላይ እዩ። ክውቀስ ተኾይኑ መምህር ጥራሕ ድዩ ክውቀስ ዝግበእ። ንመምህር ጥራሕ ድዩ ምቕዳሕ ዘተባብዕ ተባሂሉ ከውቀስ ዘግባእ። ስምም ምፅሓፍ ዘይክእሉ ተምሃሮ እንትወፁ ናይ ቀደማይ ብርኪ መምህር ጥራሕ ድዩ ዝሕተት። ፕሮጌራ ኣብዚኡ ብፅሒት ኩሎም ይግበእና በሃልቲ ብደንቢ ክትንተና ነይሩ። ንዘረብኡ እውን ቁም ነገር መላበሱታ ነይሩ።

ንልዕሊ 40 ዓመት ዘምህረ ፕሮጌራ ዝብል ኣብ ናይ መጀመርያ ገፅ መፅሕፍት ውራይና ምስ ረኣኹ ከመሃር ተዳሊየ ነይረ። ብርክት ዝበሉ ፅሑፋት ዘሕተመ ምሁር እዩ ዘብል መግለፂ ምስረኽብኩ ድማ ዝያዳ ተሓጾሲ ካብቶም ፅሑፋት ገሊኡም ክትንተኑ ይኹኑ እዮም ዝብል ግምት ገይረ ግን ኣይኮነን ከምሃገራ ኮይና ረኺቢያ። ካልእ ተሪፉ ካብቶም ባእታታት ፅሬት ትምህርቲ ዝበሃሉ እውን ሓንቲ ኣይተጠቐሰትን ብጀካ ኣብ ኣብያተ ትምህርቲ ናይ ሕርሻ፣ ጥበብ፣ ህንፃ ወዘተ ስልጠናታት ይወሃቡ ምባል።

ካልእ ኣብዙ ርእሲ ተደጋጊሙ ዝቐረበ ሓሳብ ብስሩ እውን ካብ መጀመርያ ክሳብ መጨረሻ ዝቐረበ ምባል ዝካኣል ቅድሚ 40 ዓመት ዝነበረ ስረዓተ ትምህርቲ ንጠቐም ዝብል እዩ። ዝቐረቡ መርትዖታት ድማ ቅድሚ 40 ዓመት ማለት እውን ፕሮጌራ ኣብ ቀደማይ ብርኪ እናሃለወ ኣብ ኣብያተ ትምህርቲ ተምሃሮ ሕርሻ፣ ህንፃ፣ ስነ ጥበብ ወዘተ ይመሃሩ ነይሮም፣ ኣሽዕኡ ዝነበሩ ተምሃሮ ድማ ንፋዓት ነይሮም፣ ስለዚ እዙ ስርዓተ ትምህርቲ ክንጥቀም ኣሎና ዘብል እዩ። ከመዮ ሃሳብ ዝተብሃለ ምስላ። ከመይ ገይሩ ይኸውን። ዳርጋ ክልተ ወሎዶ እኮ ሓሊፉ እዩ። ኣሽዕ እኮ ኮምፒተር፣ ሞባይል፣ ሳይንስ ኪት፣ ላፕቶፕ ወዘተ ተሪፉ ፅቡቕ ክፍሊ እኮ ኣይነበረን። ስለዚ ተምሃራይ ሕርሻ ከመሃር፣ መንድቕ ከመሃር ግድን ነይሩ። ናይ ሎሚ ተምሃራይ ድማ ካልእ እዩ ዝደሊ ዘሎ። ወዮ ድኻታት ኮይና እምበር ኮምፒተር ሓዙ ከመሃር እዩ ዝሓተት ዘሎ። ስለዚ ክልቲኡ ኣብ ዝተፈላለየ እዋን ዘነበረ ስለዝኾነ ክጠዓዓም ኣይክእልን።

ተምሃሮ ብባህሎም ዘይተምሃሩ ኢሉ ፕሮጌራ ወቐሳ ኣቐሪቡ። ልክፅ እዩ ኩሉ ሰብ ተምሃሮ ብባህሎም ክመሃሩ ንቲ ዓዲ መሲሎም ክዓብዩ ዘይምነ የለን። ብፍላይ ካብ ናተይ ዕድሙ ንላዕሊ ዘሎ ሰብ ተምሃሮ ብባህሎም ክመሃሩ ይደሊ። እዛ ሓሳብ

እውን ኣብ ናይ ፕሮፌሰር ዘረባ መሪሕ ቃል እያ ምባል ይካኣል። ግን ስቕ ኢሉ ንኣመሉ ኣቕሪብዎ እምበር እቲ ሓቂ ከምኡ ኣይኮነን። ንሕና ገና ኣብ ምምዕባል ዘሎና ህዝቢ ኢና። ንኸንምዕብል ድማ ከንቀድሕ ኣሎና፣ ተምሃራይ ከቐድሕ ኣለዎ ኣይኮንኩን ዝብል ዘሎኹ። ቴክኖሎጂ ከንቀድሕ ኣለና ማለታይ እዩ። ከንቀድሕ ከለና ናይቲ ዓዲ ባህሊ እውን ከንቀድሕ ወይ ምስቲ እንቐድሖ ፍልጠት ተፀምቢሩ ከኣቱ ግድን እዩ። እዙይ ድማ እዩ ንቲ ናትና ባህሊ ዘጥፍኦ ዘሎ። ደክተር ከበደ ሚካኤል ከንቀድሕ ከለና ብዙሓት ጣጣታት ከመዝስዕቡና **ጃፓን እንዴት ሰለጠነኻ** ኣብ ዝብል መፅሓፉ በደንቢ ገሊፅዎ እዩ። እቲ ናይ ተምሃራይ ባህሪ ዝሓመቐ ዘሎ ድማ ምስዘም እንቐድሖም ቴክኖሎጂታት ሓቢሮም ዝኣትዉ ባህሊታት ስለዝፀለውዎ እዩ። ካብ ቋንቋኡ ጀሚሮም እዮም ዝፀለውዎ። ምናልባት ፕሮፌሰር ኣብ ቀደማይ ብርኪ እናሃለዎ ዕርፊ፣ ነዊት፣ ቀራቐር፣ ምራን፣ ከፈር፣ ሰፍኢ ወዘተ ዝብሉ ቋንቋታት ብሰፊሖ ይፈልጥ ነይሩ ይኸውን፣ ናይ ሎሚ ድማ ሰፍት ዌር፣ ሃርድ ዌር፣ ሞባይል፣ ላፕቶፕ፣ ወዘተ እዩ ዝፈልጥ፣ ስለዚ እቲ ለውጢ ባህሪ ካብዚ እውን ከመፅእ ይኸእል። ካልእ ፕሮፌሰር ተምሃራይ ስራሕ ዝፀልእ ናይ ከባቢኡ ዝመሰል ትምህርቲ ስለዘይመሃር እዩ ኢሉ እውን ኣቐሪቡ። ኣብዚ ሓዚ እዋን ዘሎ ወለዶ ናብ ክልተ ዓበይቲ ነገራት ዝተመቐለ እዩ። መሊኡ ናብ ናይ ቀደም ከይኸይድ እቲ ዘበናውነት ንቐድሚት ይስሕቦ ኣሎ፣ መሊኡ ዘበናዊ ከይኸውን ድማ እቲ ባህላዊ መሊኡ ኣይተሓኸኸን ዘሎ፣ ብእዙይ ምኽንያት ድማ እዩ ዕንክልል ዝብል ዘሎ። እዙይ ዝወሎዶ ድማ ሓዚ ዝመሃር ዘሎ ተምሃራይ ናይ ገጠር ስራሕ እናፀልኦ ኣብ ከተማ ወዘንዘን ክብል ዘውዕል። ፕሮፌሰር እዘን ነገራት ብደንቢ ከረደኦና ተፀቢየዮ ነይረ። ግን ንወቐሳ ተዓጢቑ ስለዝመፀ ምንም ኣየምህረናን።

ካልእ ፕሮፌሰር መፍትሒ ኢሉ ዘቐረቦ ኣብያተ ትምህርቲ ሓፀርቲ ሞያዊ ስልጠናታት ከዳልዎ ኣለዎን ዝብል እዩ። መጀመርያ ከሓሰበሉ ዝግባእ እቲ ተምሃራይ ኣብ ቤት ትምህርቲ ነጻ ሕረስ ወይ ንደቕ ኣንተበልካዮ ብትግሃትዶ ይቐበሎ። ድሌቱ ንሱ ድዩ። እዙ ሓሳብ ቅድሚ ምቕራቡ ብፅንዓት ክድገፍ ነይሩ። ብሓፈሻዊነት ክቐርብ ኣይምነበሮን እሞ ኸዓ ካብ ኣንደበት ምሁር እዩ ዝብል ኣካል።

ንምጥቕላል ትምህርቲ መሰረት ኩሎም ሞያታት እዩ። ሰለዝኾነ ድማ ኣብ ትምህርቲ ዝለዓሉ ኩሎም ሓሳባት ካብ ቅኑዕ ኣተሓሳስባ ዘብገሱ ክኾኑ ይግባእ። ምኽንያቱ ትምህርቲ ተጂሳሒ እዩ። ሳዕቤኑ ድማ ናብ ወሎዶ ዘሓልፍ ስለዝኾነ ብጥንቃቄ ከምራሕ ይግባእ። ኣብ ዙርያ ትምህርቲ ፅልኣትና ክነራግፍ ኣይግባእን። ኣብ ትምህርቲ ሓደ ወቐሲ ካልእ ተወቓሲ ተዘይህሉ ይምረፅ። ኩሉ ዘዝዓቕሙ ተዝሰርሕ። ምሁራን ድማ ከምቲ ታራ ዘይተምሃረ ዝብሎ ዘይኮነስ ካብ ጭቡጥ ዝብገስ ሓሳባት ክቐርቡ ይግባእ። ብስም ፈላጥ እዩ ንቲ ደፋእ እናበለ ዘሎ መሓውር ትምህርቲ ክፅረፍ ዮብሉን እኳ ደኣስ ብፅንዓትን ምርምርን ክድገፍ ኣለዎ። ንሕና መምህራን ድማ መሸቐጢ ሕቡእ ልኡኽ ዘለዎም ሰባት ክንከውን ዮብልናን። ሰላም።